

منشور حقوق بشر

مجمع عمومی سازمان ملل متحد، سه سال پس از تأسیس سازمان ملل متحد، اعلامیه جهانی حقوق بشر را تصویب کرد و اعلامیه جهانی حقوق بشر، که هدف آن برقراری تضمین حقوق و آزادی‌های برابر برای همه مردم بود در ۱۰ دسامبر ۱۹۴۸ در قالب ۳۰ ماده به تصویب رسید، روزی که اینک در سراسر جهان به عنوان روز بین‌المللی حقوق بشر گرامی داشته می‌شود .

تاریخ اعلام : ۱۹۴۸/۰۹/۱۰ میلادی | مرجع تصویب: سازمان ملل متحد | تعداد ماده: ۳۰

ماده ۱

تمامی انسان‌ها با کرامت و حقوقی یکسان به دنیا می‌آیند. همگی از موهبت عقل و وجدان برخوردارند و همگان باید نسبت به یکدیگر چونان برادر و خواهر رفتار کنند .

ماده ۲

هر کس بدون هیچ گونه تمایزی از حیث نژاد، رنگ، جنسیت، زبان، مذهب، باور سیاسی یا هر باور دیگری، خاستگاه ملی یا اجتماعی، دارایی و ولادت یا هر موقعیت دیگری از حقوق و آزادی‌هایی که در این اعلامیه برشمرده شده است برخوردار است. به علاوه هیچ گونه تمایزی نباید بر پایهٔ موقعیت سیاسی، قضایی یا بین‌المللی کشور یا سرزمینی که شخص بدان تعلق دارد قایل شد، خواه مستقل باشد، خواه تحت قیمومت کشوری دیگر باشد، خواه غیرخود مختار باشد و یا از حیث تمامیت ملی تحت هرگونه محدودیتی باشد .

ماده ۳

هر کس حق حیات، آزادی و برخورداری از امنیت شخصی را دارد .

ماده ۴

هیچ کس را نباید در بیگاری بردگی نگاه داشت؛ برده داری و تجارت برده باید در تمامی اشکال آن ممنوع گردد .

ماده ۵

هیچ کس را نباید مورد ظلم و شکنجه و رفتار یا کیفری غیر انسانی و یا تحقیر آمیز قرار داد .

ماده ۶

هر کس حق دارد که در هر کجا به عنوان شخص در پیشگاه قانون به رسمیت شناخته شود .

ماده ۷

همگان در پیشگاه قانون یکسان اند و حق دارند بدون هیچ گونه تبعیضی از پشتیبانی قانون برخوردار شوند. همه حق دارند تا در برابر هرگونه تبعیضی که ناقض این اعلامیه باشد و نیز در برابر هرگونه تحریکی که به هدف چنین تبعیضی صورت گیرد از پشتیبانی یکسان قانون برخوردار شوند .

ماده ۸

هر کس حق دادخواهی از محاکم صالحه ملی را در برابر اعمالی دارد که ناقض حقوق بنیادینی است که قانون اساسی یا هر قانون دیگری به او اعطا نموده است .

ماده ۹

هیچ کس را نباید خودسرانه دستگیر، توقیف یا تبعید کرد .

ماده ۱۰

هر کس حق دارد با مساوات کامل از امکان دادرسی منصفانه و علنی توسط یک محکمه مستقل و بی طرف برای تعیین حقوق و تکالیف خویش و یا اتهامات جزایی وارده بر خود برخوردار شود .

ماده ۱۱

بند ۱ - هر کس که به ارتکاب جرمی متهم می شود این حق را دارد که بی گناه فرض شود تا زمانی که جرم او بر اساس قانون در یک دادگاه علنی که در آن تمامی ضمانت های لازم برای دفاع او وجود داشته باشد ثابت شود .

بند ۲ - هیچ کس را نباید به دلیل انجام یا خودداری از انجام عملی که در هنگام ارتکاب، طبق قوانین ملی و یا بین‌المللی جرم محسوب نمی‌شده است مجرم شناخت و نیز کیفری شدیدتر از آن که در زمان ارتکاب جرم قابل اجرا بوده نباید اعمال شود .

ماده ۱۲

هیچ کس نباید در معرض مداخله خودسرانه در زندگی شخصی، خانواده، خانه یا مکاتبات خود قرار گیرد و یا این که شرف و آبروی او مورد تعرض قرار گیرد. هر کس حق دارد که از حمایت قانون در برابر چنین مداخله‌ها و تعرض‌هایی برخوردار گردد .

ماده ۱۳

بند ۱ - هر کس حق دارد در محدوده مرزهای هر کشور آزادانه رفت و آمد و اقامت کند .

بند ۲ - هر کس حق دارد کشوری - از جمله کشور خود- را ترک گفته و یا به کشور خود بازگردد .

ماده ۱۴

بند ۱ - هر کس که تحت پی‌گرد باشد حق دارد که از کشورهای دیگر طلب پناهنده‌گی نماید و یا اینکه از پناهنده‌گی برخوردار شود .

بند ۲- این حق در صورتی که پی‌گرد، حقیقتاً ناشی از جرم‌های غیر سیاسی یا اعمال مغایر با اهداف و اصول سازمان ملل متحد باشد قابل استناد نیست .

ماده ۱۵

بند ۱- هر کس حق بهره‌مندی از تابعیت (ملیت) را دارد .

بند ۲- هیچ کس را نمی‌توان خودسرانه از تابعیت (ملیت) خود محروم نمود و یا این که حق تغییر تابعیت (ملیت) را از وی سلب نمود .

ماده ۱۶

بند ۱- هر مرد و زن بالغی بدون هیچ‌گونه محدودیتی از حیث نژاد، ملیت و مذهب حق ازدواج و تشکیل خانواده را دارد. مرد و زن در ازدواج، در طول دوره ازدواج و فسخ آن از حقوقی یکسان برخوردارند .

بند ۲- ازدواج باید با آزادی و رضایت کامل مرد و زن انجام گیرد .

بند ۳- خانواده، واحد گروهی طبیعی و بنیادین جامعه‌است و حق برخورداری از حمایت جامعه و حکومت را دارد .

ماده ۱۷

بند ۱ - هر کس به تنهایی یا همراه با دیگران حق مالکیت را دارد .

بند ۲ - هیچ کس را نباید خودسرانه از حق مالکیتش محروم کرد .

ماده ۱۸

هر کس حق دارد از آزادی اندیشه، وجدان و مذهب بهره‌مند گردد، این حق شامل آزادی تغییر مذهب یا باور و نیز آزادی اظهار مذهب یا باور به شکل آموزش، عمل به شعائر، نیایش و بجای آوردن آیین‌ها چه به تنهایی و چه به صورت جمعی نیز می‌گردد .

ماده ۱۹

هر کس حق آزادی عقیده و بیان دارد؛ این حق دربرگیرنده آزادی داشتن عقیده بدون مداخله، و آزادی درجست و جو، دریافت و انتقال اطلاعات و عقاید از طریق هر نوع رسانه ای بدون در نظر گرفتن مرزها می‌شود .

ماده ۲۰

بند ۱ - هر کس حق آزادی تجمع و ایجاد تشکل مسالمت‌آمیز را دارد .

بند ۲ - هیچ کس را نباید مجبور به عضویت در یک تشکل کرد .

ماده ۲۱

بند ۱ - هر کس حق دارد در حکومت کشور خود، خواه به طور مستقیم و خواه به واسطه نماینده‌گانی که آزادانه انتخاب شوند مشارکت کند .

بند ۲ - هر کسی حق دسترسی یکسان به خدمات عمومی در کشورش را دارد .

بند ۳ - اراده مردم باید اساس قدرت حکومت باشد؛ این اراده باید از طریق انتخابات ادواری و سالمی ابراز شود که با حق رای همگانی و یکسان و با استفاده از رای مخفی یا روش‌های رای گیری آزاد برگزار شود .

ماده ۲۲

هر کس به‌عنوان عضوی از جامعه حق برخورداری از امنیت اجتماعی را دارد و مجاز است تا از طریق تلاش‌های ملی و همکاری‌های بین‌المللی مطابق با تشکیلات و منابع هر کشور حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را که لازمه منزلت و رشد آزادانه شخصیت اوست را عملی کند .

ماده ۲۳

بند ۱ - هر کس حق کار کردن، انتخاب آزادانه شغل، برخورداری از شرایط منصفانه و رضایت بخش برای کار و برخورداری از حمایت دولت در برابر بیکاری را دارد .

بند ۲ - هر کس بدون هیچ گونه تبعیض حق بهره‌مندی از دست‌مزدی یکسان در برابر کار یکسان را دارد .

بند ۳ - هر کس که کار می‌کند حق دارد تا از دست مزدی منصفانه و رضایت بخش برخوردار گردد
آن‌گونه که تامین کننده زندگی خود و خانواده وی به طریقی شایسته منزلت اجتماعی باشد و در صورت
لزوم با دیگر شیوه های حمایت اجتماعی تکمیل شود .

بند ۴ - هر کس حق دارد اتحادیه‌ای برای حمایت از منافع خود تشکیل دهد و یا در چنین اتحادیه‌هایی
عضو شود .

ماده ۲۴

هر کس حق استراحت کردن و فراغت و نیز تحدید ساعات کار در حد معقول و برخورداری از تعطیلات
ادواری با دریافت دست‌مزد را دارد .

ماده ۲۵

بند ۱ - هر کس حق دارد از سطح معیشتی کافی برای سلامتی و رفاه خود و خانواده‌اش از قبیل
خوراک، پوشاک، مسکن و مراقبت‌های پزشکی و خدمات اجتماعی ضروری بهره‌مند گردد و حق دارد به
هنگام بیکاری، بیماری، از کار افتاده‌گی، بیوه‌گی و سالخورده‌گی یا فقدان وسیله امرار معاش و گذران
زندگی که خارج از اختیار وی است تامین گردد .

بند ۲ - مادران و کودکان حق دارند از مراقبت‌ها و کمک‌های ویژه برخوردار شوند. همه کودکان خواه
ثمره ازدواج باشند و خواه ثمره روابط خارج از ازدواج باشند باید از حمایت های اجتماعی یکسان بهره‌مند
شوند .

ماده ۲۶

بند ۱ - هر کس حق تحصیل دارد. تحصیل لااقل در مراحل ابتدایی و پایه باید رایگان باشد. تحصیلات ابتدایی باید اجباری باشد. آموزش‌های فنی و حرفه‌ای باید در دسترس عموم قرار گیرد و آموزش عالی باید برای همه و براساس شایستگی در دسترس باشد .

بند ۲ - آموزش باید در جهت رشد کامل شخصیت انسانی و تقویت احترام به حقوق بشر و آزادی‌های اساسی باشد. باید تفاهم، مدارا و مودت میان تمامی ملل، گروه‌های نژادی و مذهبی را ارتقای داده و فعالیت‌های سازمان ملل متحد در جهت پاس‌داری از صلح را تسریع بخشد .

بند ۳ - والدین در گزینش نوع آموزش فرزندان‌شان حق تقدم دارند .

ماده ۲۷

بند ۱ - هر کس حق دارد در حیات فرهنگی جامعه مشارکت کند و از هنر و پیشرفت‌های علمی و فواید آن بهره‌مند شود .

بند ۲ - هر کس حق دارد از منافع معنوی و مادی هر محصول علمی، ادبی یا هنری که خود پدید آورنده آن است استفاده کند .

ماده ۲۸

هر کس حق برخورداری از نظامی اجتماعی یا بین‌المللی را دارد که در آن حقوق و آزادی‌های مورد اشاره در این اعلامیه به طور کامل قابل اجرا باشد .

بند ۱ - هر کس در قبال جامعه‌ای که در آن رشد آزادانه و کامل شخصیت وی ممکن باشد وظیفه‌ای دارد .

بند ۲ - برای اجرای این حقوق، هر کس فقط باید در برابر محدودیت‌هایی قرار گیرد که توسط قانون صرفاً به هدف تامین شناسایی و احترام به حقوق و آزادی‌های دیگران و برآوردن مقتضیات منصفانه اخلاق، نظم عمومی و رفاه همگانی در یک جامعه دمکراتیک تعیین می‌شود .

بند ۳ - این حقوق و آزادی‌ها در هیچ موردی نباید خلاف اهداف و اصول سازمان ملل متحد باشد .

هیچ یک از مفاد این اعلامیه نباید به گونه‌ای تفسیر شود که برای دولت، گروه یا شخصی حقی قائل شود که به موجب آن بتواند به اقدامی در جهت پایمال کردن هریک از حقوق و آزادی‌های مورد اشاره در این اعلامیه دست یازد.